

Konarska-Pabiniak, Barbara

"Towarzystwo Naukowe Płockie,
podmiot życia publicznego", Zbigniew P.
Kruszewski, Warszawa 2011 : [recenzja]

Notatki Płockie 57/2(231), 56-58

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

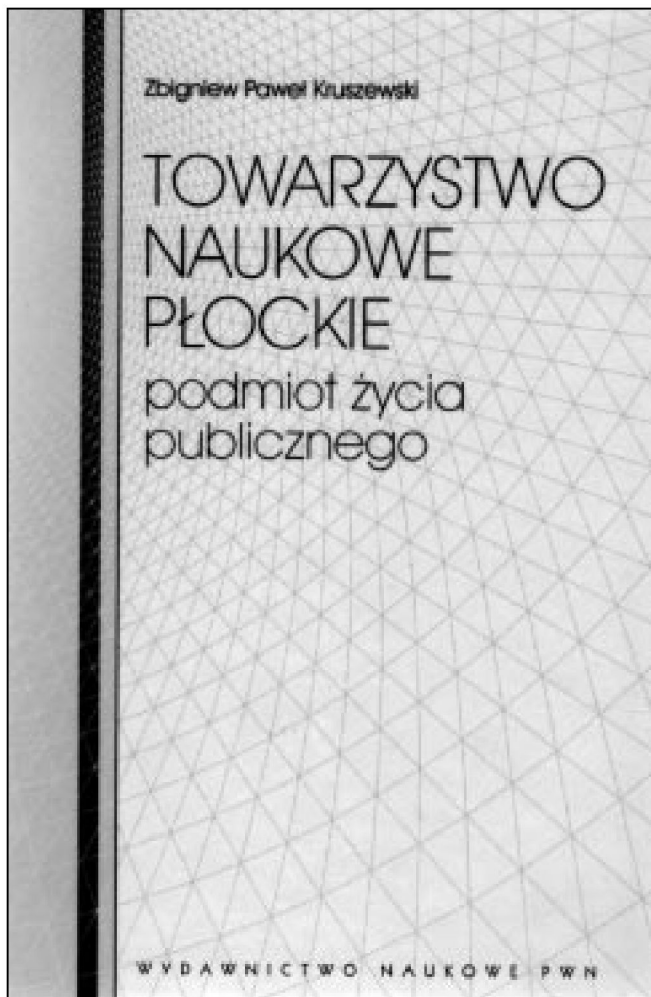
RECENZJA

ZBIGNIEW P. KRUSZEWSKI, *Towarzystwo Naukowe Płockie, podmiot życia publicznego*, PWN, Warszawa 2011, ss. 428.

W końcu 2011 r. na rynku wydawniczym, nakładem Wydawnictwa Naukowego PWN w Warszawie, ukazała się kolejna książka prof. dr. hab. inż. Zbigniewa Kruszewskiego, prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego zatytułowana *Towarzystwo Naukowe Płockie, podmiot życia publicznego*. Wydrukowana została w twardej oprawie o objętości 428 stron, zilustrowana czarno-białymi zdjęciami. Recenzentami tej publikacji są prof. zw. dr hab. Józef Półturzycki z Uniwersytetu Warszawskiego i prof. zw. dr hab. Witold Wojdyło z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Prof. Zbigniew Kruszewski w swoim dorobku ma ponad 200 prac naukowych. Obok nauk ścisłych zajmuje się problematyką organizacji i pedagogiki w niepaństwowym szkolnictwie wyższym. Jest autorem wielu artykułów i redaktorem prac dotyczących kształcenia studentów i rozwoju kadry naukowej, a także traktujących o roli towarzystw naukowych w podnoszeniu poziomu wiedzy społeczeństw lokalnych. To ostatnie zagadnienie prof. Kruszewski szerzej rozwinął w prezentowanej pracy. Na koncepcję kształcenia ustawicznego spojrzął poprzez pryzmat towarzystw naukowych ogólnych, a głównie Towarzystwa Naukowego Płockiego. Takie ujęcie tematu wynika również z faktu, że Autor łączy funkcję rektora Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku i prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Swoje zamierzenie badawcze Autor określił w tytule pracy, nazywając Towarzystwo Naukowe Płockie „podmiotem życia publicznego”. Podmiot w rozumieniu filozoficznym według definicji *Słownika języka polskiego* to „osoba fizyczna poznająca, przeżywająca, działająca”. Celem towarzystw naukowych jest właśnie m.in. działanie twórcze i edukacyjne dokonujące się poprzez ich członków. Towarzystwa te odgrywają poważną rolę w kształceniu ustawicznym i upowszechnianiu wiedzy, realizując politykę publiczną w tym zakresie. Towarzystwo Naukowe Płockie politykę tę kreuje „poprzez tworzenie struktur i modeli, które ułatwiają działania w sferze publicznej innym członkom społeczeństwa”. Podkreślić przy tym należy, że sam Autor jest osobowością dynamiczną i kreatywną, potrafi podejmować trafione działania marketingowe, wprowadzając TNP na drogę gospodarki rynkowej, co podkreślił we wstępie do publikacji

ks. prof. dr. hab. Michał M. Grzybowski. I co ważne, jest też m.in. inicjatorem Centralnego Okręgu Wiedzy na Mazowszu.

Koncepcja kształcenia ustawicznego nie jest ideą nową. Pojawiła się już w XVIII wieku u czeskiego pedagoga Jana Amosa Komeńskiego w dziele *Pampaedia*. O samokształceniu ustawicznym mówiono w dwudziestolecie międzywojennym. Ale szybszego tempa idea uczenia się przez całe życie nabiera współcześnie. Ma to związek z rozwojem technologii, cyfryzacją, informatyzacją życia, a co za tym idzie, potrzebą ciągłego podnoszenia kwalifikacji przez pracowników. Pojawiają się więc nowe koncepcje oraz nowe wartościowe opracowania na ten temat. Samo pojęcie „pedagogika permanentna” Rada Europy wprowadziła w latach 70. ubiegłego wieku. Terminem tym określone zostały takie procesy, jak: kształcenie, stałe poradnictwo edukacyjne, samokształcenie przy zastosowaniu no-

woczesnych technik komunikacyjnych. W ostatnim raporcie UNESCO pod redakcją Jacquesa Delorsa metoda ta uznana została za jedną z dwu naczelných zasad edukacji XXI wieku.

Studium prof. Kruszewskiego składa się z sześciu rozdziałów, bibliografii, spisu tabel, wykazu ilustracji, indeksu nazwisk, streszczenia w języku angielskim oraz dziewięciu aneksów.

Rozdział pierwszy omawia rolę nauki i edukacji ustawicznej w społeczeństwie wiedzy. Są w nim podjęte kwestie etymologiczne i semantyczne nauki oraz edukacji permanentnej. Istotą edukacji ustawicznej jest wychowanie człowieka nowego typu, „człowieka nowoczesnego, twórczego, dynamicznego, mobilnego, doskonałego się, człowieka otwartego na zmiany, potrafiącego zmieniać warunki życia i doskonalić je dla dobra społeczeństwa”. Zaprezentowane zostały tu również badania światowe i krajowe nad edukacją ustawiczną, a także różne poglądy na temat problemów związanych z kształceniem przez całe życie.

Natomiast kolejne rozdziały dotyczą działalności edukacyjnej towarzystw naukowych w Polsce. Mamy tu zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Płockiego do roku 2007, łącznie z oddziałami w Sierpcu, Wyszogrodzie i Łęczycy. Omówiona została też działalność edukacyjna TNP w różnych okresach jego funkcjonowania: w latach 1820–1830 i po jego reaktywowaniu w 1907 r. Autor zreasumował dotychczasowe opracowania dotyczące historii TNP. Opisano szczegółowo liczne inicjatywy edukacyjne Towarzystwa poczynając od 1907 r.: posiedzenia naukowe, odczyty, wystawy, działalność wydawniczą i popularyzatorską. Rola edukacyjna TNP ściśle zespolona jest z funkcjonowaniem Biblioteki im. Zielińskich. Ważną inicjatywą w kształceniu ustawicznym jest też seminarium doktoranckie prowadzone przez Towarzystwo nieprzerwanie od 1970 r.

Autor dokonał także skrupulatnych wyliczeń inicjatyw edukacyjnych TNP w formie tabel i diagramów, obrazujących ich dynamikę w poszczególnych latach zarówno w okresie międzywojennym jak i w latach po 1945 r. Przykładowo – najwięcej odczytów wygłoszono w 1980 r. i w 2006 r., najwięcej wystaw zorganizowano w 2004 r., a publikacji zwartych wydano w 1970, 1980 i 2008 r. po dziesięć, gdy zaś w latach 1945–1953 nie wydano w TNP żadnej pozycji książkowej.

Pisząc o Towarzystwie Naukowym Płockim trudno pominąć jego nadrzędną rolę, jaką jest upowszechnianie wiedzy o regionie. Zagadnienie to omówione zostało w rozdziale piątym. W części tej Autor przypomniał początkowe badania dotyczące regionu w latach 1820–1830, wyeksponował związek Towarzystwa z miastem i

Prof. dr hab. inż. Zbigniew P. Kruszewski – Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego

regionem, współpracę ze szkołami, popularyzowanie wiedzy o regionie. Podkreślone zostały zasługi ludzi na tym polu zarówno w czasach tworzenia Towarzystwa, w okresie międzywojennym, kiedy to nastąpił rozkwit regionalizmu w Płocku, m.in. za sprawą Aleksandra Macieszy, jak i współcześnie.

Kluczowy i podsumowujący rozważania Autora na temat kształcenia ustawicznego jest rozdział szósty, ukazujący ewolucję edukacyjnej roli Towarzystwa Naukowego Płockiego jako podmiotu życia publicznego. Przedsięwzięcia w zakresie edukacji ustawicznej podejmowane przez TNP przedstawione zostały w oparciu o dokumenty oraz dotychczasowe opracowania na podstawie badań sondażowych przeprowadzonych w 2008 r. Okazało się, że najbardziej popularne wśród inicjatyw i usług Towarzystwa są konferencje i sesje naukowe oraz odczyty, przez większość respondentów ocenione wysoko pod względem ich wartości poznawczej. Stosunkowo małą popularnością cieszą się wśród młodzieży lekcje biblioteczne, choć ich oferta jest bogata. Natomiast ponad 60 proc. ankietowanych stwierdziło, że wydawany od 1956 r. przez TNP kwartalnik „Notatki Płockie” jest na bardzo wysokim poziomie. Podobnie wysoko oceniono wydawnictwa książkowe Towarzystwa.

Dodatkowym dowodem potwierdzającym tezę, że Towarzystwo Naukowe Płockie stanowi podmiot życia publicznego są aneksy, z których czytelnik dowiaduje się w liczbach ile odbyło się po-

siedzeń naukowych, ile wygłoszono interdyscyplinarnych odczytów i referatów, ile zorganizowano wystaw i wydano książek. Podana jest również ich tematyka i zakres badawczy do roku 2007.

Jak wynika z tych ustaleń kwestie związane z kształceniem ustawicznym w aspekcie naukowym pojawiły się w Towarzystwie Naukowym Płockim wraz z powołaniem sekcji pedagogicznej w listopadzie 2004 r. Z inicjatywy członków tej sekcji w 2006 r. odbyła się w TNP sesja naukowa „Aktualność problemów edukacji ustawicznej”, a w 2007 r. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Możliwości i ograniczenia kształcenia ustawicznego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem województwa mazowieckiego”.

Towarzystwo Naukowe Płockie od początku skupiało i skupia ludzi nauki i kultury, którzy mają potrzebę pracy społecznej, na niwie naukowej, upowszechniania wiedzy, podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, jego rozwoju, wychowania i popularyzowania wiedzy o regionie. Aneks drugiej książki zawiera 28 biografów członków honorowych Towarzystwa, którzy godność tę otrzymali za szczególne zasługi na rzecz tej instytucji.

Aby dokonać uogólnień, opracować syntezy, należy wcześniej przeprowadzić badania szczegółowe, jak uczynił to profesor Kruszewski. Po-

służył się przy tym kilkoma metodami badawczymi, oprócz monograficznej, historycznej, etnograficznej zastosował również metody badań społecznych, a zwłaszcza pedagogicznych, m.in. metodologii teorii ugruntowanej, jak wywiady, obserwacje, analiza dokumentów. Praca jest też bogato udokumentowana źródłowo. Autor zgromadził obszerną, bo liczącą 225 pozycji, bibliografię druków zwartych dotyczących towarzystw naukowych oraz kształcenia permanentnego. Uzupełnienie stanowią dane z witryn internetowych.

Opracowanie prof. Zbigniewa Kruszewskiego *Towarzystwo Naukowe płockie, podmiot życia publicznego* jest pozycją ważną i trafioną, przy tym zostało napisane językiem wartkim i klarownym. Stanowi usystematyzowane kompendium wiedzy o Towarzystwie Naukowym Płockim w 190. rocznicę istnienia, a przy tym eksponuje jego najcenniejszą rolę – upowszechniania wiedzy i to w sposób wciąż ewoluujący, tak ważny we współczesnym „społeczeństwie wiedzy”. Cytując prof. Witolda Wojdyłę „prezentowana praca w obecnym kształcie wypełnia przysłowiową niszę badawczą, albowiem do tej pory brak na polskim rynku wydawniczym szerszego systematycznego opracowania monograficznego dotyczącego omawianego zagadnienia”.

Barbara Konarska-Pabiniak